

**Norētumēte
gauti daugiau
informācijas apie
savo darbo teises?**

**Jūs turite
galingā
draugā**

Sužinokite apie savo teises, susijusias su:

- nacionaliniu minimaliu darbo užmokesčiu
- darbo valandomis
- darbu per agentūrą
- darbu žemės ūkio sektoriuje
- darbu brigadininkui

Šiame lankstinuke yra paaiškintos tam tikros darbo teisės, taikomos visiems JK dirbantiesiems. Jei jūsų darbdavys šių taisyklių nesilaiko, jis pažeidžia įstatymus.

Šiuo metu veikia Darbo užmokesčio ir darbo teisių pagalbos linija, į kurią paskambinus galima gauti daugiau informacijos apie šias teises. Jums suteiks konsultaciją ir padės imtis reikalingų veiksmų. Pagalbos linijos personalas gali padėti gauti tai, kas jums priklauso.

Darbo užmokesčio ir darbo valandų taisyklės yra taikomos visiems darbininkams (žr. 3 ir 4 psl.). Tam tikroms darbo rūšims yra taikomos ypatingos taisyklės. Jos yra paaiškintos kitose lankstinuko dalyse.

Jūsų darbdavys privalo leisti jums pasinaudoti ir kitomis darbo teisėmis, pvz.: apmokamomis atostogomis ir poilsio pertraukomis, o taip pat rūpintis jūsų sveikata ir sauga darbe. Jei jums kelia susirūpinimą šios arba kitos, čia neminimos, darbo teisės, paskambinkite konsultacijai į Acas telefonu **08457 47 47 47**, arba apsilankykite **www.direct.gov.uk**

Norėdami pasiteirauti sveikatos ir saugos klausimais, kreipkitės į Sveikatos ir saugos vykdomąją įstaigą (HSE) telefonu **0845 345 0055**.

Nacionalinio minimalaus darbo užmokesčio mokėjimo taisyklės

- Jei jums 22 ar daugiau metų, privalote gauti mažiausiai £5,80 už valandą. Tai yra nacionalinis minimalus darbo užmokestis
- Beveik visi dirbantieji turi teisę į nacionalinį minimalų darbo užmokestį. Jis taikomas laikiniams, nepilnu etatu dirbantiems ir laisvai samdomiems darbininkams, namuose ir vienetų darbą dirbantiems bei iš kitų valstybių atvykusiems darbininkams
- Nuo 2009 m. spalio 1 d. visi arbatpinigiai turi būti mokami papildomai prie minimalaus darbo užmokesčio, o ne būti jį įskaičiuojami
- Darbdavys neturi teisės iš jūsų darbo užmokesčio atskaičiuoti mokesčio už įrangą, apsauginius drabužius ar uniformas, jei po šių atskaičiavimų jūsų atlyginimas lieka mažesnis, negu nacionalinis minimalus darbo užmokestis

Nacionalinio minimalaus darbo užmokesčio tarifas gali keistis kiekvienų metų spalio mėnesį.

Jauno amžiaus dirbantieji

Jaunesniems nei 22 metų amžiaus dirbantiems yra mokama pagal šį tarifą:

- £4,83 už valandą 18 – 21 metų amžiaus asmenims
- £3,57 už valandą jaunuoliams, kurie yra mokyklos baigimo amžiaus, tačiau jaunesni nei 18-os

Išimtys

- Kai kuriems asmenims neturi būti mokamas nacionalinis minimalus darbo užmokestis, pvz.: mokiniams (pameistriams) ir darbo praktiką atliekantiems studentams
- Darbdavys turi teisę iš nacionalinio minimalaus darbo užmokesčio atskaičiuoti iki £31,57 per savaitę už gyvenamąjį būstą. Tai vadinama "gyvenamojo būsto kompensacija"
- Jei dirbate bet kokio tipo žemės ūkio darbą, jums bus taikomi skirtingi minimalaus darbo užmokesčio tarifai (žr. 6 psl.)

Ar gaunate minimalų darbo užmokestį?

Jums turi būti išduodamas atsiskaitymo lapelis su nurodyta gaunama suma. Jame taip pat turi būti surašyti visi atskaičiavimai, pvz.: mokesčiai.

Tačiau iš lapelio gali būti neaišku, ar jums mokamas minimalus darbo užmokestis, kadangi tam tikri pinigai, pvz. kelionės išlaidos, negali būti užskaityti kaip minimalaus darbo užmokesčio dalis. Be to, gali būti, kad ne už visas valandas jums mokama pagal tą patį tarifą.

Norėdami gauti daugiau informacijos, nemokamai skambinkite į pagalbos liniją telefonu **0800 917 2368**, arba apsilankykite **www.direct.gov.uk/payandworkrights**

Darbo valandų taisyklės

- Vidutiniškai jūs neprivalote dirbti daugiau nei 48 valandas per savaitę
- Ši taisyklė taikoma beveik visiems JK dirbantiesiems
- Jei esate vyresnis (-ė) nei 18 metų amžiaus, jei norite, galite nuspręsti dirbti ilgiau, tačiau jūsų darbdavys negali jūsų priversti to daryti. Dėl šito turėsite pasirašyti raštišką sutikimą

Kaip apskaičiuoti, kiek valandų dirbate

Kai kada laikas, kurį praleidžiate po įprastinių darbo valandų, yra įskaičiuojamas į 48 darbo valandas, pvz.:

- darbo apmokymai
- kelionės laikas, jei jis laikomas darbo dalimi
- apmokami viršvalandžiai

Į darbo valandas neįeina:

- pietų pertraukos
- kelionė į darbą ir iš jo
- neapmokami viršvalandžiai, kuriuos nusprendžiate dirbti pats (-i)

Jauno amžiaus dirbantieji

Jaunuoliai (kurie yra mokyklos baigimo amžiaus, tačiau jaunesni nei 18-os) gali dirbti tik iki aštuonių valandų per dieną ir iki 40 valandų per savaitę.

Kai kuriems darbams tai netaikoma

Tam tikruose darbuose ir esant tam tikroms aplinkybėms yra leidžiama dirbti daugiau valandų. Tarp tokių darbų:

- kai kurie darbai ginkluotųjų pajėgų, policijos, gaisrinės ir greitosios pagalbos tarnybose
- darbas jūriniuose žvejybiniuose laivuose arba prekybiniuose laivuose, plaukiojančiuose ežeruose ir vidiniuose vandenyse
- tarnų darbas privačiuose namuose

Norėdami gauti daugiau informacijos, nemokamai skambinkite į pagalbos liniją telefonu **0800 917 2368**, arba apsilankykite **www.direct.gov.uk/payandworkrights**

Jei jus įdarbino agentūra

- Agentūra privalo sumokėti už kiekvieną išdirbtą valandą
- Ji negali imti mokesčio už darbo suradimą
- Agentūra privalo jums pateikti raštišką dokumentą, kuriame būtų nurodyta, kiek jums mokės, kokios bus jūsų darbo nuostatos ir sąlygos bei kokį darbą jums suras
- Agentūra negali atskaičiuoti iš jūsų atlyginimo mokesčio už įrangą, apsauginius drabužius ar uniformas, nebent jums apie tai buvo pranešta ir jūs su tuo sutikote
- Agentūra gali imti mokesť už papildomas paslaugas, tačiau ji negali jūsų versti tomis paslaugomis naudotis ir pateikti jas kaip sąlygą ieškant jums darbo

Kitokios taisyklės yra taikomos agentūroms, įdarbinančioms pramogų ar modelių sektoriuose. Teiraukitės savo agentūroje arba apsilankykite www.direct.gov.uk

Įdarbinimo agentūrų standartų inspekcija prižiūri, kad agentūros laikytųsi įstatymų. Ji nagrinėja apie įdarbinimo agentūras gautus skundus.

Kitos darbo teisės

Jūs taip pat turite teisę į apmokamas atostogas ir poilsio pertraukas.

Norėdami gauti daugiau informacijos, nemokamai skambinkite į pagalbos liniją telefonu **0800 917 2368**, arba apsilankykite www.direct.gov.uk/payandworkrights

Jei dirbate žemės ūkio sektoriuje

Žemės ūkio darbininkams yra taikomos ypatingos taisyklės.

Darbas žemės ūkyje apima gyvulių auginimą, bet kokio tipo maisto produktų gamybą žemės ūkyje, sodininkystę, daržininkystę, kurios produkcija skirta pardavinėti turguje bei darbą šiltnamiuose, maisto pakavimą bei vaismedžių sodų bei miškų priežiūrą.

- Jums privalo mokėti mažiausiai £5,81 už valandą
- Jūs turite teisę į šį darbo užmokestį net jei dirbate nepilnu etatu, dirbate sezoninį ar vienetų darbą, ar esate laisvai samdomas darbininkas
- Paprastai ši suma turi būti taip pat mokama susirgus ar patyrus traumą darbe
- Jei darbdavys jums suteikė gyvenamąjį būstą, už jį gali būti atskaičiuojamas tam tikras mokestis. Per savaitę gali būti atskaičiuota iki £31,57
- Jei paprašysite peržiūrėti savo darbo apmokėjimo bylą, darbdavys privalės ją jums parodyti. Taip galėsite patikrinti, kaip jums mokama

Jeį įsidarbinote padedant brigadininkui, taip pat žiūrėkite 7 psl.

Norėdami gauti daugiau informacijos, nemokamai skambinkite į pagalbos liniją telefonu **0800 917 2368**, arba apsilankykite **www.direct.gov.uk/payandworkrights**

Jei dirbate brigadininkui

Brigadininkai – tai bendrovės, tiekiančios darbininkus tam tikroms gamybos sritims, pvz.: žemės ūkiui, žemės ūkio produkcijos auginimui prekybai turguje, kiautinių vėžiagyvių rinkimui bei maisto ir gėrimų gamybai ir pakavimui.

- Jūs turite tokias pat teises į darbo užmokestį ir darbo valandas, kaip ir kiti dirbantieji
- Darbdavys negali jums uždrausti įsidarbinti kitame darbe, atimti jūsų pasą ar kitus dokumentus, versti jus mokėti, jei norite išeiti iš darbo arba kaip nors kitaip jums grasinti
- Darbdavys iš jūsų atlyginimo negali atskaičiuoti mokesčio už įrangą, apsauginius drabužius ar uniformą
- Jūs neprivarote gyventi jūsų darbdavio suteiktame gyvenamajame būste. Jūsų darbdavio suteiktas gyvenamasis būstas privalo būti saugus

Brigadininkų licencijavimo įstaiga buvo įsteigta, siekiant apsaugoti jiems dirbančius asmenis. Neteisingai su darbininkais besielgiančiam brigadininkui gali būti uždrausta vykdyti jo darbinę veiklą.

Kitos darbo teisės

Jūs taip pat turite teisę į apmokamas atostogas, ligos išmokas ir apmokymus.

Jei jus įdarbino agentūra, prašom taip pat žiūrėti 5 psl.

Norėdami gauti daugiau informacijos, nemokamai skambinkite į pagalbos liniją telefonu **0800 917 2368**, arba apsilankykite **www.direct.gov.uk/payandworkrights**

Kur galima gauti daugiau informacijos

Iš kai kurių mobiliųjų telefonų tinklų galima skambinti nemokamai, tačiau ne iš visų. Daugiau informacijos gausite iš savo mobiliojo ryšio tiekėjo.

Skambinkite į pagalbos liniją, jei:

- jums reikalinga pagalba ar konsultacija
- jums atrodo, kad jums mokama neteisinga suma arba kad yra pažeidžiamos darbo užmokesčio mokėjimo ir darbo teisių taisyklės
- norite sužinoti, ar gaunate nacionalinį minimalų darbo užmokestį.

Skambučiai į pagalbos liniją yra nemokami ir konfidencialūs. Konsultacijas ir pagalbą galima gauti daugiau nei 100 skirtingų kalbų. Norint pateikti skundą, prisistatyti nereikės.

Nemažai naudingos informacijos rasite www.direct.gov.uk/payandworkrights, arba gali būti naudinga pasikalbėti su darbdaviu.

Norėdami pasikonsultuoti visais kitais čia nepamintais darbo teisių klausimais, skambinkite į Acas telefonu **08457 47 47 47**, arba apsilankykite www.direct.gov.uk

Taip pat galite kreiptis į savo vietos Piliečių konsultacinį biurą. Artimiausią biurą rasite vietos telefonų knygoje arba apsilankę www.citizensadvice.org.uk

